

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ОДЕСЬКА АКАДЕМІЯ
НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»**

Кафедра методики викладання і змісту освіти

Розглянуто та затверджено на засіданні
кафедри методики викладання і змісту освіти
Протокол № 5 від 26 травня 2023 року
Завідувач кафедри _____ Шатайло Н. В.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Українська наукова мова

Рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий)

Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки

П.І.Б. викладача	Зелінська Оксана Юріївна
Науковий ступінь, вчене звання, посада	Доктор філологічних наук, професор, професор кафедри методики викладання і змісту освіти
Контактні дані викладача	Е-mail: zelinska67@ukr.net т. моб. 093-508-51-75
Консультації	Вівторок - 14:00-15:00

2023 – 2024

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 4 годин – 120 змістових модулів – 1	Вибіркова	
	<i>Рік підготовки:</i>	
		1-й
	<i>Семестр</i>	
		2-й
	<i>Лекції</i>	
		10 год.
	<i>Практичні, семінарські</i>	
		4 год.
	<i>Самостійна робота</i>	
		106 год.
	Форма підсумкового контролю: залік	

2. Анотація до курсу

Для успішної реалізації здобувача як науковця і професіонала, для постійного інтелектуального, духовного і фахового зростання необхідні знання норм сучасної української літературної мови, набуття вмінь і навичок викладати усно і письмово результати власного дослідження, вміло будувати дискусію, переконувати, обстоювати думку.

Мета – вивчити основні науково-теоретичні й мовно-прагматичні засади оформлення наукових текстів різних жанрів.

Завдання: сформувати компетентності, спрямовані на здатність використовувати ресурс української літературної мови для створення усних та писемних наукових текстів відповідно до прагматичних настанов автора та умов комунікації наукового дискурсу.

3. Технологічна карта дисципліни

Тема	Зміст	Завдання	Контроль
Змістовий модуль 1.			
Тема 1. Вступ	Предмет і завдання курсу «Українська наукова мова». Поняття про українську літературну мову. Генеалогія української мови, її типологічні ознаки, близькоспоріднені мови. Українська мова як державна. Законодавство України про функціонування української мови. Вплив мовної політики на політичну ситуацію. Дискусії навколо правописних питань в Україні. Зміни до нової редакції українського правопису.	Аналітичний огляд	Перевірка

<p>Тема 2. Науковий стиль сучасної української літературної мови</p>	<p>Історія зародження і розвитку наукового стилю української літературної мови. Вплив суспільно-політичних чинників на формування наукового стилю.</p> <p>Науковий твір як форма існування наукових знань. Первинні і вторинні наукові тексти. Жанрові різновиди наукових текстів: анотація, автореферат, монографія, дисертація, реферат, тези, стаття, рецензія, відгук, експертні висновки).</p> <p>Академічна доброчесність – як засадничий принцип наукових досліджень.</p>	<p>Аналітичний огляд</p>	<p>Перевірка</p>
<p>Тема 3. Лексичні особливості текстів наукового стилю</p>	<p>Іншомовна лексика в структурі наукового стилю української літературної мови. Внутрішньомовні та позалінгвальні чинники процесу запозичення лексики. Запозичення зі слов'янських (старослов'янська, польська, чеська, російська) та неслов'янських мов (грецька, латинська, італійська, французька, німецька, Ознаки запозиченої лексики. Способи адаптації запозиченої лексики на новому мовному ґрунті. Ознаки освоєння іншомовного слова. Негативні тенденції у використанні запозиченої лексики у сучасному науковому дискурсі.</p>	<p>Пояснення значень термінів за словником Укладання міні-словника</p>	<p>Презентація</p>
<p>Тема 4. Термінологічна лексика як спосіб представлення наукових знань</p>	<p>Термінологічна лексика як ознака наукового стилю. Ознаки термінів. Поняття про дефініцію. Загальнонаукова термінологія. Наукова термінологія психології. Історія формування терміносистеми психології. Вузькогалузева термінологія психології.</p> <p>Типи і структура лексикографічних праць. Поняття про словникову статтю. Специфіка тлумачення у загальномовному і термінологічному словнику. Електронні словники мовного інформаційного фонду НАН України. Представлення текстів наукового стилю в корпусах української мови</p>	<p>Укладання міні-словника фахових термінів</p>	<p>Перевірка</p>
<p>Тема 5. Конструювання наукового тексту</p>	<p>Сучасні підходи до поняття «текст» у лінгвістиці. Архітектоніка наукового тексту. Феномен інтертекстуальності в</p>	<p>Підготовка статті</p>	<p>Презентація</p>

	науковому тексті. Лінгвальні засоби маркування інтертекстуальності. Метатекстові структури як засіб побудови наукового тексту. Лінгвальні маркери проспекції, ретроспекції та делімітації у наукових текстах.		
Тема 6. Компресія наукового тексту	Мовні засоби організації інформації у наукових текстах. Специфіка науково-навчального тексту. Особливості вияву текстових категорій у навчально-науковому тексті. Дискусійні питання про емоційність, образність та експресивність наукового стилю. Оцінка в науковому тексті як презентант позиції автора.	Аналітичний огляд	Перевірка
Тема 7. Комунікація у науковій та освітньо-педагогічній діяльності	Теорія мовного впливу та наукова комунікація. Науковий дискурс як різновид інституційного дискурсу. Доказ, переконування, логічна аргументація, висновки. Дискурсивні інновації в науковому тексті. Способи вираження комунікативних інтенцій у науковій комунікації. Основні мовні стратегії і тактики та специфіка їхньої реалізації в освітньо-педагогічному дискурсі. Мовні засоби забезпечення кооперативної комунікації. Особливості спілкування в інклюзивному освітньому середовищі.	Підготовка мовних висловлювань	
Тема 8. Редагування письмового наукового тексту	Типові помилки в наукових текстах педагогіки. Лексичні помилки: змішування паронімів, мовленнєва недостатність і надмірність. Помилки у вживанні фразеологічних зворотів, синонімів, неправильне використання запозиченої лексики.	Підготовка відредагованого наукового тексту	Перевірка текстів
Тема 9. Редагування письмового наукового тексту.	Творення форм ступенів порівняння прикметників. Активні і пасивні конструкції у наукових текстах. Особливості вживання діеприкетників в українській мові. Типові помилки у вживанні прийменників. Проблеми перекладу наукових текстів. Причини виникнення помилок під час комп'ютерного перекладу. Аналіз наукових текстів з психології.	Підготовка відредагованого наукового тексту	Перевірка текстів
Тема 10. Усне наукове мовлення	Усна комунікація в науковому дискурсі. Наукові заходи та їх роль у розвитку наукової мови. Наукова конференція. Усна наукова доповідь і	Підготовка усних повідомлень з	Перевірка і обговорення усного виступу

	<p>виступ. Науковий діалог. Презентація наукового дослідження.</p> <p>Поняття про мовну особистість. Мовна особистість доповідача.</p> <p>Інтонанція як важливий засіб наукової доповіді. Пауза в науковому мовленні</p> <p>Мовна майстерність. Мовна компетенція.</p> <p>Прийоми виголошення доповіді й повернення уваги слухачів. Дискусія.</p> <p>Підготовка дискусії.. Мовні та етичні норми наукової дискусії.</p>	теми дослідження	
Модуль 2			
Індивідуальне навчально-дослідницьке завдання			

4. Політика курсу

Під час лекційних занять здобувач зобов'язаний сприймати теоретичний матеріал, осмислювати основні положення теми, брати участь в дискусіях та інтерактивні.

До кожного семінарського заняття здобувач повинен сумлінно готуватися: опрацювати теоретичний матеріал за темою відповідно до навчально-тематичного плану дисципліни, виконувати практичні завдання, готувати виступи і презентації. Під час проведення семінарського заняття здобувачі повинні брати активну участь в обговоренні теми, відповідати на питання викладача, брати активну участь у всіх видах навчальної діяльності, яку організовує викладач.

Самостійна робота здобувачів передбачає самостійне вивчення тем і питань дисципліни, підготовку навчальних та аналітичних матеріалів, виконання практичних завдань для роботи на семінарських заняттях.

Політика щодо академічної доброчесності. Очікуємо, що безумовне дотримання академічної доброчесності є моральним переконанням кожного здобувача. Академічна доброчесність передбачає передусім самостійне виконання навчальних завдань, покликання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

Політика щодо дедлайнів та перекладань. Перекладання академічних заборгованостей здійснюється шляхом виконання завдань, виконані завдання надсилати на електронну адресу, зазначену в цьому силабусі.

5. Критерії оцінювання результатів навчання

5.1. Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Рівні навчальних досягнень	Бали			Критерії оцінювання навчальних досягнень	
	За національною шкалою	Шкала ЄКТС		Теоретична підготовка	Практична підготовка
		2...5	1...100	F...A	Здобувач вищої освіти
Високий	5	90	A	Здобувач освіти виявив всебічні, систематичні й глибокі знання з питань навчальної дисципліни, володіє термінологією, вміє	Здобувач демонструє сформовані на високому рівні компетентності. Відповідь ілюструє власними прикладами,
		...			

		100		логічно викладати навчальний матеріал; вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю.	вміє порівнювати і зіставляти. активно бере участь у дискусіях, аргументує думки, самостійно виконує завдання, виявляє креативність.
Достатній	4	75 ... 89	C ... B	Здобувач освіти виявляє належний рівень знань навчального матеріалу, допускає поодинокі помилки у логіці викладу основну літературу, рекомендовану програмою; здатний до самостійного використання та поповнення надбаних знань у процесі подальшої роботи.	Здобувач демонструє сформовані на достатньому рівні компетентності, дає повну і вичерпну відповідь на питання, допускає поодинокі несуттєві помилки у змісті матеріалу. Відповідь ілюструє власними прикладами, вміє порівнювати і зіставляти. Вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю. Завдання самостійної роботи виконано, але не виявлено креативності, висновки здобувач бере активну участь у дискусіях і інтерактивних вправах. Демонструє навички успішної комунікації, обґрунтовує обрані тактики комунікації.
Задовільний	3	60 ... 74	E ... D	Здобувач освіти оволодів базовими знаннями з дисципліни, необхідні; ознайомився з основною літературою, рекомендованою програмою; але допускає помилки у логіці викладу та поодинокі фактичні, проте здатен виправити і самостійно доопрацювати матеріал.	Здобувач демонструє сформовані на задовільному рівні. Завдання виконує самостійно, проте демонструє стандартні підходи.
Низький	2	35 ... 59	FX	Здобувач освіти має значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу курсу; допускав принципові помилки при виконанні передбачених програмою завдань, які може	Не демонструє уміння організації виховної роботи. Виконує частину завдання за допомогою викладача.

				усунути лише під керівництвом та за допомогою викладача.	
Незадовільний	2	1 ... 34	F	Здобувач освіти не володіє навчальним матеріалом	Виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача.

5.2. Критерії оцінювання поточного контролю (за різними видами роботи)

Вид роботи	Бали	Критерії
Семінарське заняття	5	Здобувач вищої освіти бере активну участь у занятті. Правильно з творчим підходом виконує завдання, висловлює обґрунтовані міркування, наводить переконливі і приклади.
	4-3	Здобувач вищої освіти на занятті чи виявляє епізодично, відповіді надає правильні, але шаблонні. Має певні труднощі щодо обґрунтування власної думки.
	2-1	Здобувач освіти не виявляє на занятті активність, не може самостійно виконати завдання або виконує з суттєвими помилками.
	0	Здобувач освіти лише спостерігає за заняттям, не бере участь у виконанні завдань, або відсутній на занятті.
Письмові завдання доповіді,	3	Тема розкрита повно, логічно, обґрунтовано. Завдання виконано творчо і оригінально. Дотримані вимоги до письмових завдань і правил цитувань з дотриманням принципів академічної доброчесності.
	2	Завдання виконане стандартними фразами, але дотримані вимоги до письмових завдань і правил цитувань.
	1	Завдання виконано частково, формально, є суттєві помилки.
	0	Завдання не виконано або виконано з порушенням принципів академічної доброчесності.
Проектування / моделювання	3	Завдання виконано оригінально, з творчим підходом, з дотриманням всіх етапів проектування/моделювання та методичних рекомендацій. Розроблено презентацію, яка розкриває тему і суть завдання.
	2	Завдання виконано стандартно, але з дотриманням всіх етапів проектування/моделювання та методичних рекомендацій. Презентація не виразна, повністю дублює текст завдання.
	1	Завдання виконано з суттєвими помилками, з порушенням етапів проектування/ моделювання та без дотримання методичних рекомендацій. Презентація відсутня.
	0	Завдання не виконано або виконано з порушенням принципів академічної доброчесності.
Творчі/ пошуково-дослідницькі завдання	3	Виконане завдання відповідає предмету навчальної дисципліни, характеризується самостійністю, оригінальністю, демонструє інноваційне мислення аспіранта, завдання виконане з дотриманням принципів академічної доброчесності.
	2	Завдання відповідає предмету навчальної дисципліни, але не характеризується оригінальністю, має переважно описовий характер.
	1	Завдання виконано поверхово, не розкриває ключову практичну проблему.

	0	Завдання не виконано або виконано з порушенням принципів академічної доброчесності.
Тематичний словник/ конспект	2	Наявність теми навчальної дисципліни, дотримані вимоги до правил цитувань і оформлення літературних джерел.
	1	Наявність теми навчальної дисципліни, помилки у правилах цитування і оформлення літературних джерел або наявність неповно теми, але дотримані вимоги до правил цитувань і оформлення літературних джерел.
	0	Відсутність тематичного словника/конспекту або порушенні принципи академічної доброчесності.

6. Розподіл балів, які отримують аспіранти

Поточний та/або періодичний контроль										Підсумковий контроль	Загальна підсумкова оцінка	
Модуль 1												Модуль 2
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10	ІНДЗ		
9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	10	0	100

7. Рекомендована література

Основна

1. Українська наукова мова : навч.-метод. посібн. / уклад. О. Зелінська, Т. Тищенко ; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Умань : ВПЦ «Візаві», 2021. 194 с.
2. Академічне письмо: навч. посібник / Уклад. Ревуцька С.К., Зінченко В.М. Кривий Ріг, 2019. 130 с.
3. Колоїз Ж. Академічне письмо та риторика. Кривий Ріг, 2018. 196 с.
4. Колоїз Ж. В. Українська наукова мова : [практикум]. Кривий Ріг : КДПУ, 2017. 135 с.
5. Методологія дисертаційного дослідження. Мовні особливості наукового стилю: навчальний посібник / упор. Чорний І. В., Перцева В. А., Голопич І. М. Харків : ХНУВС, 2019. 272 с.
6. Селігей П. О. Світло і тіні наукового стилю. Київ : Вид. дім «Києво-могилянська академія», 2016. 627 с.
7. Шкіцька І. Ю. Основи академічної доброчесності: навчально-методичний посібник. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 64 с.

Допоміжна

1. Баган М. П. Експресивність сучасного українськомовного наукового дискурсу: межі можливого. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія : Філологія. 2017. Т. 20, № 1. С. 9-17. -

Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknlu_fil_2017_20_1_3.

2. Городенська К. Синтаксична специфіка української наукової мови. *Українська термінологія і сучасність* : зб. наук. праць. Київ : КНЕУ, 2001. Вип. IV. С. 11–14.

3. Ванівська О. Особливості реалізації мовних стратегій у сучасній вищій школі. *Вища освіта України*, 2007. № 4. С. 67–73

4. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення / Ін-т укр. мови НАН України. Київ : КММ, 2014. 124 с.

5. Зелінська О. Ю. Прагматика займенників і дієслів у проповідницькому дискурсі А. Шептицького. Людина в мові і тексті : колективна монографія / Жила Т. І., Зелінська О. Ю., Тищенко Т. М. [та ін.] ; за заг. ред. проф. О. Ю. Зелінської ; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Умань : Візаві, 2020. С. 21–37.

6. Зелінська О. Ю. Тактика солідаризації в реалізації комунікативної стратегії переконання в проповідницькому дискурсі. *Мовознавчий вісник : збірник наукових праць*. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2021. Вип. 30. С. 6–13.

7. Зелінська О. Ю. Мовні засоби вираження волевиявлення у сучасному проповідницькому дискурсі. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки*. Вип. 2. 2022.

8. Іваницька Н. Б. Реалізація комунікативної стратегії переконання в різномовних наукових статтях: зіставний аспект. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика* Том 32 (71) № 1 Ч. 1 202. С. 220-227. DOI <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.1-1/38>

9. Коваль А. П. Науковий стиль сучасної української літературної мови. *Структура наукового тексту*. Київ : Наукова думка, 1970. 306 с.

10. Космеда Т. Науковий дискурс ХХІ ст.: нейтралізація типових стильових ознак (аналіз комунікативної ситуації в межах сучасного організаційно-наукового заходу). *Slavica Wratislaviensia* CLXV. 2017. С. 271-227. <https://wuwr.pl/swr/article/view/4419>

11. Лук'янець В. С. Сучасний науковий дискурс: оновлення методологічної культури : [монографія]. К., 2000. 304 с.

12. Романченко А. П. Елітарна мовна особистість у просторі наукового дискурсу: комунікативні аспекти: монографія. А. П. Романченко. Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2019. 541 с. <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/26368>

13. Савчук А. Я. Логічні прийоми аргументації у науково-критичному дискурсі Девіда Лоджа. *Записки з романо-германської філології*. 2017. Вип. 1. С. 107-115. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/zrgf_2017_1_15.p.

14. Шарманова Н. До питання про дискурс-аналіз кліше наукового тексту <https://doi.org/10.31499/2415-8828.2.2020.220621>. *Філологічний часопис*, вип. 2 (16) / 2020. С. 111–119.

15. Фаріон І.Д. Мовна норма: знищення, пошук, віднова. Науково-навчальне видання: (монографія). Вид. 2-е, доп. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2010. 336 с.

16. Холявко І. В. Наукова комунікація в руслі прагматичної інтерпретації. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації Том 31 (70) № 2 Ч. 1 2020. С. 84-89. DOI <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.2-1/15>

17. Ahmad J. Stylistic Features of Scientific English: A Study of Scientific Research Articles. *English Language and Literature Studies*. 2012. Vol. 2. № 1. P. 47–55. URL : www.ccsenet.org/ells.

18. Bailey S. Academic writing: a handbook for international students. London, New York: Routledge, 2011. 314 p.

19. Communication and social work. Calenda. February 05, 2013. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://calenda.org/235715>.

20. Doury (M.), 2002 (avec Beacco J.-C., Claudel C., Petit G., Reboul-Touré S.) : « Science in media and social discourse : new channels of communication, new linguistic forms », *Discourse studies* vol.4 (3) : 277-300 https://www.researchgate.net/publication/249712595_Science_in_media_and_social_discourse_New_channels_of_communication_new_linguistic_forms
DOI:[10.1177/1461445602004003663](https://doi.org/10.1177/1461445602004003663)

21. Types of Plagiarism [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://go.turnitin.com/posters/plagiarism-spectrum>.

8. Інформаційні ресурси

1. Веб-сторінка Міністерства освіти і науки України. URL: www.mon.gov.ua

2. Веб-сторінка Департамент освіти і науки Одеської обласної державної адміністрації. Веб-сторінка Національної бібліотеки ім. Вернадського. URL: www.nbu.gov.ua

3. Веб-сторінка Одеської національної наукової бібліотеки. URL: <http://www.odnb.odessa.ua/>

4. Веб-сторінка Одеської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. М.С. Грушевського. URL: <https://www.biblioteka.od.ua/>

5. Веб-сторінка відділу інформаційно-ресурсного забезпечення КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради» URL: <https://vnmzpv.odessaedu.net>

6. Сайт Українського мовно-інформаційного фонду: <http://www.ulif.org.ua>

7. Українська мова в інтернеті: <http://www.nowamowa.com.ua>

8. Культура мови: <http://www.kultura-mowy.wikidot.com>